



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



РАДА: наступне покоління

Інформаційний бриф: ВИСЛАННЯ ДИПЛОМАТІВ РФ

07 квітня, 2022 | No 10

Матеріали розроблено Програмою USAID RANG з метою аналітичної підтримки роботи Парламенту

РАДА: наступне покоління

1. Підстави вислання дипломатів

Вислання дипломатів з країни доволі часто відбувається в останні десятиліття на тлі загострення різних міжнародних конфліктів.

Правовою підставою для висилки дипломатів є **Стаття 9 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року**¹. У даній статті йдеться про те, що держава перебування може будь-коли, не будучи зобов'язаною мотивувати своє рішення, повідомити державу, що акредитує, що голова представництва або будь-який з членів дипломатичного персоналу представництва є **persona non grata** або що будь-який інший член персоналу представництва являється неприйнятним. У такому разі держава, що акредитує, повинна відповідно відкликати цю особу або припинити її функції в представництві.

Деякі країни, при висланні дипломатів керуються **Статтею 11 згаданої Конвенції**. Це положення надає державі перебування можливість вимагати від іноземного дипломатичного представництва чи консульської установи підтримувати розмір представництва в межах, які вона вважає розумними та нормальними.

У 2021 році з Чехії вислали 18 російських дипломатів через підозру в причетності російських спецслужб до вибухів на складі боєприпасів². А в 2018 році після отруєння Сергія і Юлії Скрипалів у британському Солсбері російських дипломатів вислали з Великої Британії (23), США (60), Німеччини, Франції, Польщі, Канади (16), Литви, Чехії, Молдови (9), Італії, Данії, Нідерландів, Албанії, Іспанії, Австралії (12), Румунії, Фінляндії, Латвії, Грузії, Хорватії, Естонії, Норвегії, Швеції, Угорщини, Македонії, Бельгії, Чорногорії, Ірландії (13), України (13)³.

2. Яке це має значення?

Дипломатичний статус означає наявність ряду імунітетів, для прикладу: недоторканність особи, службових приміщень, житла і власності, звільнення від податків, митного огляду, право безпечного проїзду та захисту від цивільного позову або кримінального переслідування, відповідно до законодавства приймаючої країни.

Оголошення дипломата *persona non grata* позбавляє його всіх привілеїв. Але сьогодні висилка дипломатів та оголошення їх персонами «нон грата» носить більше символічний жест вияву невдоволення діями іншої країни чи організації. А тому за допомогою вислання російських дипломатів **європейські країни та США висловлюють засудження російської військової агресії щодо України**.

¹ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text

² <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/20/kolonka/aleksandr-radchuk/bezpeka/zalizna-zavisa-2.0-yaki-naslidky-ukrayiny-matymut-dyplomatychni-vijny-rosiyeyu>

³ <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/22/infografika/svit/nebazhani-osoby-yakix-krayin-vysylaly-rosijskix-dyplomativ>

РАДА: наступне покоління

3. Які країни та організації вислали російських дипломатів у період збройної агресії росії проти України?



З початком повномасштабної війни росії проти України ряд країн світу на знак підтримки України та солідарності з принципами демократії та миру також почали масово відсилати кремлівських послів назад до рф.

24 лютого США вислали одного російського дипломата.⁴

28 лютого США відкликали акредитацію у дванадцяти російських дипломатів - членів російської місії в ООН.

2 і 3 березня Болгарія та Естонія вислали відповідно двох

(оголосили persona non grata) і одного російських дипломатів.

4 березня Чорногорія вислала одного російського дипломата та оголосила його persona non grata. «Причиною ухвалення такого рішення є оцінка відповідними органами безпеки Чорногорії дій російського дипломата, які суперечать Віденській конвенції про дипломатичні зносини», - йдеться у повідомленні.⁵

14 березня Словаччина вислала трьох російських дипломатів через можливе шпигунство та хабарництво. Дипломати, які базуються в російському посольстві, у Братиславі, мали 72 години, щоб залишити країну. Зазначається, що їхня діяльність порушує Віденську конвенцію про дипломатичні відносини.⁶

18 березня країни Балтії (Литва, Латвія, Естонія), а також Болгарія ухвалили рішення вислати російських дипломатів. Так, **Латвія**⁷ та **Естонія**⁸ вирішили вислати по три російських дипломати, **Литва**⁹ — чотирьох, а **Болгарія** — десятих людей¹⁰. Причиною такого кроку вони називають «діяльність, яка не сумісна з дипломатичним статусом».

⁴ <https://apnews.com/article/russia-ukraine-europe-russia-united-states-moscow-8630ae5a70ce81ae13feded78b9d9a0b>

⁵ <https://balkaninsight.com/2022/03/04/montenegro-expels-russian-diplomat-citing-security-agency-advice/>

⁶ <https://abcnews.go.com/International/wireStory/slovakia-expels-russian-diplomats-spy-services-info-83437996>

⁷ <https://ua.interfax.com.ua/news/general/815474.html>

⁸ <https://ua.interfax.com.ua/news/general/815468.html>

⁹ <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1657183/russia-expels-four-lithuanian-diplomats>

¹⁰ <https://www.reuters.com/world/europe/bulgaria-expels-10-russian-diplomats-2022-03-18/>

РАДА: наступне покоління

23 березня польська влада вирішила вислати з **Польщі** сорок п'ять російських дипломатів за їхню діяльність, що не відповідає статусу дипломата.¹¹

28 березня Північна Македонія вислала п'ятьох російських дипломатів за «невідповідну» дипломатичну діяльність¹².

29 березня Бельгія заявила про висилку двадцяти одного російського дипломата, **Нідерланди** - сімнадцять російських дипломатів, які вважаються «співробітниками розвідки та шпигунами», **Ірландія** - чотирьох дипломатів, **Чехія** - одного дипломата російського посольства¹³. «Разом з нашими союзниками ми скорочуємо присутність російської розвідки в ЄС», - повідомило МЗС Чехії¹⁴.

30 березня Словаччина скоротила кількість співробітників російського посольства в країні ще на тридцять п'ять осіб.¹⁵

Висилка близько 100 російських дипломатів з Франції, Німеччини, Данії, Швеції, Італії протягом 2 днів сталось внаслідок засудження країнами скоєних воєнних злочинів росії проти мирних громадян у Гостомелі, Бучі, Бородянці, Ірпіні.

1 квітня Міністерство закордонних справ **Болгарії** оголосило персоною нон грата першого секретаря посольства росії у Софії, якого болгарська влада підозрює у шпигунстві.¹⁶

4 квітня Франція заявила про висилку тридцяти п'яти дипломатів з рф¹⁷. **Литва, Латвія** висилають з країн російських послів і закривають консульства¹⁸. Міністр закордонних справ Латвії Едгарс Рінкевич повідомив у твіттері, що вислано тринадцять російських дипломатів та консульських співробітників.

Естонія оголосила **persona non grata** чотирнадцять працівників російських відомств та заявила про закриття генерального представництва рф у Нарві та консульського відділу в Тарту.¹⁹

Німеччина оголосила, що висилає сорок працівників російських дипломатичних установ²⁰. Вони повинні залишити країну протягом 5 днів.²¹

¹¹https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-45-rosyjskich-dyplomatow-zostaje-wyrzuconych-z-polski-za-szp, nld,5911925#crp_state=1

¹² <https://www.rferl.org/a/north-macedonia-expels-russian-diplomats-/31774367.html>

¹³<https://www.france24.com/en/europe/20220330-several-eu-countries-expel-russian-diplomats-over-alleged-spying>

¹⁴ <https://www.euronews.com/2022/03/29/eu-countries-expel-dozens-of-russian-envoys-amid-war-in-ukraine>
https://www.mzv.sk/aktuality/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/slovenska-republika-o-znizeni-poctu-prislusnikov-ruskej-diplomatickej-misie-o-35-osob?p_auth=iG6VRcgj&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2F

¹⁶ <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/1/7137066/>

¹⁷ https://www.bfmtv.com/international/en-direct-guerre-en-ukraine-les-corps-de-410-civils-retrouves-dans-des-territoires-liberes-la-communaute-internationale-s-indigne_LN-202204040011.html?fbclid=IwAR11XHBS1-G2GloyDgv6X7J4CmWKcB1N83GXGT6v-2Avl4dIJ7bfN8b7SU0

¹⁸ https://zaxid.net/litva_nakazala_rosijskomu_poslu_pokinuti_krayinu_n1540233

¹⁹ <https://rus.err.ee/1608555397/jestonija-zakryvaet-rossijskie-konsulstva-v-narve-i-tartu-i-vysylaet-14-sotrudnikov>

²⁰ <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/krieg-in-ukraine-nach-butscha-massaker-weist-bundesregierung-40-russische-diplomaten-aus-a-8a073219-a10c-4d0a-9156-48e3be21946f>

²¹ <https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-04-04-22/index.html>

РАДА: наступне покоління

5 квітня керівництво **Швеції** вирішило вислати трьох дипломатів з росії. Така реакція країни є відповіддю на воєнні злочини росії в Україні. Окремо, прокуратура Швеції повідомила, що розпочала попереднє розслідування воєнних злочинів, скоєних в Україні.²²

МЗС **Данії** також оголосило про висилку п'ятнадцяти співробітників російської розвідки, які працювали під прикриттям у посольстві рф. Глава МЗС **Італії** Луїджі Ді Майо заявив про висилку тридцяти російських дипломатів.²³ **Іспанія** оголосила²⁴ про висилку щонайменше двадцяти п'яти російських дипломатів і співробітників посольств.

Слідом за іншими країнами, **Румунія** визнала десять російських дипломатів **persona non grata**²⁵, а **Словенія** – вислала, за попередньої інформацією, тридцять три дипломата²⁶.

Того ж дня, МЗС **Португалії** оголосило персонами нон грата десять співробітників посольства росії в Лісабоні, діяльність яких суперечить національній безпеці. «Уряд Португалії знову заявляє про своє тверде та рішуче засудження російської агресії на території України», – йдеться у заяві.²⁷

Верховний представник **Євросоюзу** з закордонних справ та політики безпеки Жозеп Боррель також оголосив дев'ятнадцять російських представників у ЄС персонами нон грата.²⁸ «Я вирішив призначити **persona non grata** низку посадових осіб Постійного представництва російської федерації при ЄС за зайняття діяльністю, що суперечить їхньому дипломатичному статусу», (I decided to designate persona non grata a number of officials of the Permanent Mission of Russian Federation to the EU for engaging in activities contrary to their diplomatic status.)— написав він.²⁹

6 квітня за повідомленням МЗС **Греції**, влада оголосила **persona non grata** дванадцять членів дипломатичних та консульських місій російської федерації, акредитованих у Греції³⁰. За повідомленням МЗС **Норвегії** оголосили персонами нон грата три дипломати у російському посольстві в Осло.³¹ **Люксембург** оголосив дипломата посольства росії в Люксембурзі персоною нон грата, чия діяльність суперечить інтересам безпеки Люксембургу.³² **Хорватія** повідомила про наміри вислати із країни частину дипломатичної місії росії, проте не озвучили кількість дипломатів.

7 квітня Австрія прийняла рішення вислати чотирьох російських дипломатів та визнати їх **persona non grata**. «Дипломатичний статус трьох співробітників посольства росії у Відні та одного співробітника генерального консульства в Зальцбурзі скасовується. Особи мають

²² <https://www.aa.com.tr/en/europe/sweden-expels-3-russian-diplomats-over-alleged-war-crimes/2555975>

²³ <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/5/7137257/>

²⁴ <https://financialpost.com/pmnb/business-pmn/spain-to-expel-around-25-russian-diplomats-foreign-minister-says>

²⁵ <https://interfax.com.ua/news/political/821440.html>

²⁶ <https://twitter.com/AFP/status/1511361785617653773>

²⁷ https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-04-05-22/h_bad07cb1d0555831b7114c547866cbc8

²⁸ <https://www.euronews.com/2022/04/06/uk-ukraine-crisis-eu-russia>

²⁹ https://twitter.com/JosepBorrell/status/1511342545233760256?s=20&t=OPj6NMcuR8H3tw_uZntQtQ

³⁰ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hretsia-12-rosiiskih-dyplomativ/31788590.html>

³¹ <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/6/7137349/>

³² <https://www.luxtimes.lu/en/luxembourg/luxembourg-expels-russian-diplomat-624d62c2de135b9236c40716>

РАДА: наступне покоління

залишити Австрію не пізніше 12 квітня» - йдеться в заяві МЗС.³³ Міністерство закордонних справ **Чорногорії** заявили про вислання ще чотирьох дипломатів російського посольства.³⁴

За інформацією Дмитра Кулеби, Міністра закордонних справ, більше **300 російських дипломатів** було вислано з європейських країн.³⁵ І список постійно поповнюється.

Сполучені Штати Америки заявили, що вітають вислання дипломатів з рф партнерами в Європі та світі, адже це є відповідь на діяльність, яка суперечить дипломатичному статусу та агресію російської федерації в Україні. США віддані співпраці з партнерами, щоб підтримувати тиск на російську федерацію та захистити наші спільні національні інтереси від дій російської федерації.³⁶

4. Позиція росії

рф оголосила, що теж відкличе дипломатів з *Литви, Болгарії, Латвії та Словаччини* та інших країн³⁷³⁸ на основі **принципу взаємності**, заявила речниця Міністерства Закордонних Справ Росії, Марія Захарова³⁹.

4 березня заступник голови Ради безпеки рф Дмитро Медведєв у своєму Telegram повідомив що висилка дипломатів ні до чого не веде і заявив, що відповідь на цей засіб тиску буде «симетричною та руйнівною для двосторонніх відносин».⁴⁰

³³ https://twitter.com/MFA_Austria/status/1511950386088890369

³⁴ <https://www.reuters.com/world/montenegro-expels-four-russian-diplomats-report-2022-04-07/>

³⁵ <https://www.facebook.com/690053388/posts/10159766910528389/?d=n>

³⁶ <https://www.state.gov/support-of-partners-expelling-russian-intelligence-officials/>

³⁷ <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1657183/russia-expels-four-lithuanian-diplomats>

³⁸ <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/29/russia-expels-10-diplomats-from-baltic-states-in-tit-for-tat-move>

³⁹ <https://www.france24.com/en/europe/20220330-several-eu-countries-expel-russian-diplomats-over-alleged-spying>

⁴⁰ https://t.me/medvedev_telegram/33